



Etik ve Spor Kavramları Kapsamında Spor Etiği

Sport Ethics Within The Of Ethics And Sport Concepts

ÖZET

Çalışmanın amacı etik ve spor olgusu perspektifinde spor etiğinin önemi ve yerinin tespit edilmesidir. Bu amaçtan hareketle, öncelikli olarak etik ve spor kavramlarının ne olduğu ele alınmıştır. Spor alanında tarafların bireysel ya da toplu olarak birbirlerine karşı mücadele içerisinde olduğu durumlarda çoğu zaman etik konusu sorgulanmaktadır. Söz konusu spor alanında hırs ve kazanma arzusu olduğunda etik kavramının sınırları çoğu zaman aşılabilir. Bu sorunsaldan hareketle çalışmada kavramların neler olduğu ve sınırlarının nerede olduğunun altı çizilmeye çalışılmıştır. Etik, bir ahlak felsefesidir. Ahlakın doğasını ve temellerini inceleyen bir bilim olarak insan davranışlarıyla ilgilenir. Doğruyu yanlıştan ayırt etmek için gelişme göstermiş, somut davranış ilkelerinin varlığı söz konusudur. İnsana ne yapması gerektiği ve yapmaması gerektiği konusunda kılavuzluk etmektedir. Spor ise bireysel ve toplu olarak yapılan, kendine has kuralları olan çoğu zaman rekabete dayanan fiziksel ve zihinsel yeteneklerin geliştirilmesine olanak sağlayan eğitici ve eğlenceli etkinlikleri ifade eder. Bu makalede etik ve spor kavramlarının birbirleriyle olan ilişkileri perspektifinde spor etiği ele alınarak açıklanmaktadır. Sporda etiğin bazı değerlerin topluma kazandırılması konusunda önemli olduğu ve spor faaliyetlerinde yönetici, sporcu, antrenör gibi spor aktörlerinin görevlerini yerine getirirken etik değerlere uyması gerekmesinin altı çizilmiş ve aynı zamanda sporda etik dışı davranışlarında ne olduğu hususu anlatılmıştır. Çalışmanın sonunda Fair Play kavramına değinilmiştir. Sonuç olarak sporda etik değerlere yer verilmesi gerektiği ve spor ile etik arasında doğrudan bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Spor, Etik, Fair Play, Mücadele, Ahlak, Toplum, Yönetim

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the importance and place of sports ethics in the perspective of ethics and sports phenomenon. Based on this purpose, first of all, the concepts of ethics and sports are discussed. In the field of sports, ethics is often questioned when the parties are fighting against each other individually or collectively. When it comes to ambition and the desire to win in the field of sports, the boundaries of the concept of ethics can often be exceeded. Based on this problematic, the study tried to underline what the concepts are and where their boundaries are. Ethics is a moral philosophy. As a science that studies the nature and foundations of morality, it deals with human behavior. There are concrete principles of behavior that have developed to distinguish right from wrong. It guides people on what they should and should not do. Sports refers to educational and entertaining activities that are performed individually and collectively, have their own rules, and are often competitive, allowing the development of physical and mental abilities. In this article, sports ethics is explained from the perspective of the relations between the concepts of ethics and sports. It is underlined that ethics in sports is important in bringing some values to society and that sports actors such as managers, athletes and coaches must comply with ethical values while performing their duties in sports activities, and at the same time, what happens in unethical behavior in sports is explained. At the end of the study, the concept of Fair Play was mentioned. As a result, it is possible to say that ethical values should be included in sports and that there is a direct relationship between sports and ethics.

Keywords: Sport, Ethic, Fairplay, Struggle, Morality, Society, Management

GİRİŞ

Etik geçmişten günümüze üzerinde sıklıkla durulmuş ve toplumun her alanında kendisini hissettiren bir olgu olmuştur. Etik, ahlakın doğasını ve temellerini inceleyen bilim olarak tanımlanır ve insan davranışlarıyla ilgili konuları inceleyen felsefe dalıdır. Etik bir ahlak felsefesidir. İnsanın davranışlarını araştırmaktadır (Kütük, 2006, s. 3). Etik, ahlaki yaşamı ele alan ve tartışan, söz konusu ahlaki değer ve idealleri anlayan ve etik dediğimiz olguya odaklanan felsefi bir konudur (Cevizci, 2004, s. 35). Daha geniş bir perspektiften bakıldığında, tüm faaliyet ve hedeflere sahip olmak, ne yapılıp yapılmayacağını, ne istenip istenmeyeceğini, neye sahip olunup olunmayacağını bilmek anlamına gelir (Ertaş, 2003, s. 1). Etik, bir bilim dalıdır ve bireylerin gruplarla, toplumlarla, örgütlerle ve birbirleriyle nasıl doğru ilişkiler kurduğuyla ilgilenir (Obuz, 2009, s. 2). Etik olgusu alanını sürekli geliştirmiş ve genişletmiştir. Bu bağlamda toplumsal alanda kendini sürekli hissettiren spor olgusu ile de yakından bir etkileşim içerisinde olmuştur. Spor, bireyleri duygusal, düşünsel, ruhsal ve fiziksel açıdan değişmesini sağlayan, farklı din, dil, ırk, düşünce biçimindeki birey ve

Fatih Öztürk¹

How to Cite This Article

Öztürk, F. (2023). "Etik ve Spor Kavramları Kapsamında Spor Etiği", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 9(78): 5452-5457. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/smryj.74086>

Arrival: 08 November 2023
Published: 25 December 2023

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğretmen, MEB, Ordu, Türkiye.

toplumları bir araya getirebilen, toplumları doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilen sosyal aktiviteler bütünü olarak ifade edilebilir. 17.yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlamış olan spor kavramı bireylerin fiziki ya da psikolojik olarak gelişmesini sağlar. Sadece fiziki olarak değil zihinsel olarak yapıldığını söylemek de mümkün olacaktır (Thegymaplus, 2016, s. 1). Bu bağlamda spor, bireysel ve toplu olarak yapılan, kendine has kuralları olan çoğu zaman rekabete dayanan fiziksel ve zihinsel yeteneklerin geliştirilmesine olanak sağlayan eğitici ve eğlenceli etkinlikleri ifade eder (Dalkılıç, 2011, s. 20). Spor toplumsal ve bireysel hayatı çeşitli yönleriyle etkilemektedir. Etik ile spor arasındaki ilişki geçmişten günümüze gelen bir durumdur. Etik ile spor arasındaki etkileşim tarihsel süreç içerisinde değişik boyutlar kazanmıştır. Etik ve spor doğası gereği hem bireysel hem de toplumsal alanda kendini doğrudan hissettirmektedir. Bu bağlamda spor olgusunu etikten ayrı düşünmek doğru olmayacaktır. Ayrıca sporda etik değerlerin yer bulması ve ilkelerin benimsenmesinin gerekliliği söz konusu olmuştur. Sporda etiğin oluşması, dürüstlük, adalet, açıklık, saygı ve tarafsızlık gibi ilkelerin uygulanması ve dikkate alınmasından geçmektedir. . Bu bağlamda spor etiğinin amacının bireylere spor alanında kabul görmüş evrensel etik ilkelerin benimsetilerek bu ilkelerin sportif ortamda davranış boyutunda sergilenmesini sağlamak olduğu söylenebilir. Sporun gerçek anlamıyla varlığını sürdürmesi konusunda etik ilkelere uygunluğu oldukça önemli bir durumdur (Tuncel, 2005, s. 7-10). Spor etiği bazı değerlerin topluma kazandırılması hususunda sporun rolü üzerinde durmaktadır. Bu değerlerden bazıları, “saygı, adil olma, haksızlığı reddetme, objektiflik, güvenilirlik, dürüstlük...” olarak ifade edilebilir. Bazı spor aktörlerinin her durumda bu temel etik ilke ve değerlerine göre hareket etmediği söz konusudur. Bu bağlamda bazı spor alanlarında spor etiğinin dışına çıkıldığını söylemek mümkündür. Bu gibi durumlar spor etiğinin önemini arttırmaktadır. Spor etiği ile beklenen ve kaçınılması gereken eylemler sadece spor yapan bireyleri değil bu alan içerisinde yer alan doğrudan veya dolaylı olarak herkesi kapsamaktadır. Müsabakaların kurallara uygun olarak gerçekleştirilmesi ve devam ettirilmesi gerekir. Spor etiği sadece müsabakaya katılım gösterenlerin dikkat etmesi gerektiği bir durum değildir. Bunun yanı sıra oyuncuların, antrenörlerin, hakemlerin, yöneticilerin ve bu olgu içerisinde yer alan diğer aktörlerinde spor etiği çerçevesinde hareket etmesi büyük önem arz etmektedir. Çalışmanın ana konusu anlam olarak geniş bir yelpazeye sahip etik ve spor kavramlarının birbiriyle olan etkileşimini ele almaktır. Çalışmada öncelikle etik ve spor kavramları ayrı ayrı ele alınmış ve etik spor ilişkisine değinilmiştir. Bu makalede, tarihsel süreç içerisinde bireyi ve toplumu her yöneyiyle etkileyen etik ve spor disiplinlerinin arasındaki ilişki doğrultusunda spor etiğinin ne olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

ETİK KAVRAMI

Etik kavramı insanlık tarihi serüveni içerisinde sürekli gelişim gösteren bir kavramdır. Etik anlayışının varlığının başlangıcı tam olarak bilinmese de eski çağlardan beri birçok farklı topluluklarda etik anlayışının var olduğunu söylemek mümkündür (Ergin, 2023, s. 3). Sözlük anlamı olarak etik, töre bilimi, ahlak bilimi ve ahlakla ilgili olarak tanımlanmaktadır. Etik, ahlakın doğasını ve temellerini inceleyen bilim olarak tanımlanır ve insan davranışlarıyla ilgili konuları inceleyen felsefe dalıdır. Etik bir ahlak felsefesidir. İnsanın davranışlarını araştırmaktadır (Kütük, 2006, s. 3). Bireyin davranışlarına temel olan ahlak ilkeleri olarak ifade edilebilir. Aynı zamanda etik, bir süreçtir. Türk Dil Kurumunun “etik” tanımına bakıldığında Fransızca “ethique” sözcüğünden dilimize geçmiştir. Latince kökeni “ethica”, Yunanca kökeni ise “ethikos”dur. Etik kelimesinin kökeni ise “ethos”dur. Ethos, insanların birlikte yaşaması ve bulunmasını ifade etmekte olup zamanla bu anlam “adet, alışkanlık” anlamlarını almıştır (Sayan, 2020, s. 151). Bu bağlamda davranışları ele alan ve yönlendiren ahlak anlayışının, insanoğlunun var olduğundan beri var olan bir anlayış olduğunu ileri sürmek doğru olacaktır. Etik kavramının birçok tanımlamasını olduğunu söylemek mümkündür. Bu tanımlamalardan bazıları ise şu şekildedir. Etik, ahlaki yaşamı ele alan ve tartışan, söz konusu ahlaki değer ve idealleri anlayan ve etik dediğimiz olguya odaklanan felsefi bir konudur (Cevizci, 2004, s. 35). Davranış, eylem ve ahlaki yargıyla ilgili bir konu olarak etik, felsefe ve bilimin önemli bir parçası ve sistematik bir çalışma alanı haline gelmiştir. Bireyler arasındaki ilişkileri ahlaki bakımdan irdelemektedir. Başka bir deyişle etik, bireylerin kurmuş olduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değer, norm ve kuralları iyi veya kötü gibi etik açısından inceleyen bir felsefe dalıdır (Yürütücü & Gürbüz, 2001, s. 158). Bir diğer tanımıyla ise istenilen bir yaşamın araştırılarak anlaşılmasıdır. Bireylere işlerin nasıl yapılması gerektiğini belirlemede bir kılavuz, ilke ve standartlardır. Daha geniş bir perspektiften bakıldığında, tüm faaliyet ve hedeflere sahip olmak, ne yapılıp yapılmayacağını, ne istenip istenmeyeceğini, neye sahip olunup olunmayacağını bilmek anlamına gelir (Ertaş, 2003, s. 1). Etik, bir bilim dalıdır ve bireylerin gruplarla, toplumlarla, örgütlerle ve birbirleriyle nasıl doğru ilişkiler kurduyuyla ilgilenir (Obuz, 2009, s. 2). Etik değerlerin varlığı bireysel ve toplumsal yaşamda önemi ve gerekliliği bir gerçektir. Var olan ve kabul görmüş etik değerlerin reddedilmesi mümkün değildir. Bu bağlamda etik değerler, insanları toplum ve birey yapmak için gerekli altyapıyı oluştururlar. Doğru ve yanlış davranış biçimleridir. Etik bize belirli durumlarda ne

yapmamız gerektiğini söylemek yerine, değerlendirmemiz gereken eylem ve değerlere ilişkin bilgileri ortaya çıkarır (Tepe, 1998, s. 64). Etik, bireylere kendileri için güçlü ahlaki beyanlarda bulunmaları gerektiğini ve bunu baskı olmadan yapmaya devam etmeleri gerektiğini öğretmeye çalışır. Etik eyleminin keyfi ve keyfi olmadığını aksine bireyde vazgeçilmez olan ve insanlara onu sevmeyi öğreten bir niteliğin ifadesi olduğunu gösterme etinin amaçlarından biridir. İnsanlara davranışları konusunda ne yapmanın doğru olduğunu gösteren bir rehberdir. Etik, bireyin davranışlarına yön veren tüm ahlaki ilkeleri bir araya getirir. Bireylere işlerin nasıl yapılacağını belirlemede rehberlik eden ilkelerdir. Bu süreçte karar alırken ve uygularken belirli ilkelere dayalı olarak geliştirilmeyi gerektiren ve bağlı kalınmasını gerekli kılan bir kılavuzdur (Ergin, 2023, s. 2). Bu bakımdan etik, insanların ne yapması veya yapmaması gerektiğini teşvik eden ve yönlendiren değerlerdir. Tüm bu değerler dört grupta yapılandırılmıştır. Bu yapılandırma ödev, ilke, erdem ve toplumsal çıkarlar olarak ifade edilebilir. Ödevler kişide beklenen davranışları oluşturur iken, erdem ise iyi bir insan olmayı tanımlayan özelliklerdir. İlkeler davranışları şekillendirmekte olup toplumsal çıkarlar yani sosyal fayda ise bir bütün olarak topluma fayda sağlayan davranış ve eylemler olarak anlaşılmaktadır (Albayrak, 2021, s. 242). İyi bir yaşamın nasıl sağlanacağı konusunda kişisel düşünmeyi ifade eder. Bu bağlamda iyi ve kötü ayırımını yapmaktadır. Etik, bireyleri eylemler hakkında doğru yargılarda bulunmaya çalışırken düşünmeye teşvik eder. Bir anlamda bireyi düşünce yoluyla eğitir (Usta, 2011, s. 41).

SPOR KAVRAMI

Spor çok yönlü bir kavram olup tanımı konusunda değişik yazarlar tarafından farklı tanım ve görüşler ortaya koyulmuştur. Buna sebep olarak sporun kapsamı, içinde barındırdığı branşları, hedefleri, içeriği ve yapılış biçimlerinin farklı şekillerde algılanması gibi faktörler gösterilebilir. Spor kavramı etimolojik olarak incelendiği zaman Latince “desportare ve isportus” olan eğlenmek, hoşça vakit geçirmek ve oyalanmak anlamındadır. Fransızca bakıldığında zaman Ortaçağ’da “se desporter ve se deporter” olarak İngilizce ise “disport ve desport” olarak karşımıza çıkar. Tarihsel süreç içerisinde ilk hecesinin aşınmasıyla dile sport olarak yerleştiğini söylemek mümkündür. Türkçe’ye ise spor olarak yerleşen kavram, günümüzde de aynı anlamı taşır. Spor, dünyadaki dillere sonradan eklenerek zamanla anlam değiştirmiş ve dile girmiş bir kavramdır. Beden ve hareket kavramlarından hareketle ifade edildiği söylenebilir. Bu bağlamda bütün sporların beden hareket özelliğine dayandığını söylemek doğru olacaktır (Bolcay, 2018, s. 10-12). Spor terimini belli bir kalıpta tutarak sınırlarını çizmek doğru değildir. Spor, evrensel bakıldığında kültürel bir parça olarak dünyadaki din, dil, ırkların bir araya gelmesinde etkin olan bir etkinlik olarak ifade edilebilir. 17.yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlamış olan spor kavramı bireylerin fiziki ya da psikolojik olarak gelişmesini sağlar. Sadece fiziki olarak değil zihinsel olarak yapıldığını söylemek de mümkün olacaktır (Thegymaplus, 2016, s. 1). Bu bağlamda spor, bireysel ve toplu olarak yapılan, kendine has kuralları olan çoğu zaman rekabete dayanan fiziksel ve zihinsel yeteneklerin geliştirilmesine olanak sağlayan eğitici ve eğlenceli etkinlikleri ifade eder (Dalkılıç, 2011, s. 20). Bireyin doğal çevresini insani çevre haline getirirken elde ettiği yetenekleri geliştirerek belli bir nizam altında araçlı ve araçsız bireysel veya toplu olarak boş zaman kapsamı içinde ya da tam zamanı alacak şekilde melekştirerek yapmış olduğu toplumu bütünleştirici ve birleştirici, sosyalleştirici, psikolojik olarak ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir faaliyetir (Kuru & Var, 2009, s. 142). Hayatın bir parçası olarak gerçek ve sosyal yaşamın doğallığı ile ilgilidir, bu sebeple amacı kendisinde olan bir faaliyetir. Spor önemli bir alandır. Toplumsal bir dinamik olup günümüzde insanın toplumsal yaşamına derinlemesine işlemiş ve toplumsal yapıya göre şekillenmiş bir olgudur. Kavram hakkında yapılan diğer tanımlardan ise şu şekilde bahsedilebilir. Spor yapan kişiye sporcu denilmektedir. Sporcu açısından kazanmaya yönelik olan fiziki ve teknik olarak çaba; izleyen açısından yarışmaya dayalı bir süreç aynı zamanda toplum genelince oluşturulan toplumsal bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Fişek, 1998, s. 34). İnsanların bedensel ve psikolojik sağlığını geliştirmektedir. Aynı zamanda sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve belirli bir düzeye getiren biyolojik, sosyal bir olgudur (Orkunoğlu, 1985, s. 5). Görüldüğü gibi yapılan tanımlara bakıldığında ve analiz edildiğinde sporun, kişisel ve toplumsal açıdan sayılamayacak kadar birden çok faydası olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde sporun çok farklı tanımlarının yer aldığı söylemek doğru olacaktır. Günlük yaşamda insanların spora yükledikleri anlamların farklılaşması buna sebep olduğu düşünülebilir. Aynı zamanda sporun sağlıklı bir kuşağın yetişmesinde bir eğitim görevi üstlendiği de söylenebilir. Bireylerin hayatlarını sağlıklı olarak sürdürmeleri, fiziki ve ruhen gelişmeleri konusunda sporun önemi oldukça fazladır. Bedensel bir hareket olarak ifade edilen spor bazen bir yarışma bazen eğlencedir (Dalkılıç, 2011, s. 20-25). Spor her açıdan bakıldığında nasıl yapılırsa yapılsın insanların bakış açısını genişletir. Bunun yanı sıra sporun birçok farklı faydasından daha bahsetmek mümkündür. Bireyde olumsuz ruhsal durumların çözülmesine ve psikolojik olarak bireyin kendini daha iyi hissetmesine yardımcı olmaktadır. Bir diğer faydası olarak sağlıklı nesil ve sağlıklı bir vücut sağlığının oluşumuna katkı sağlar. Bir diğer yönden bakıldığında bireyin mutlu olmasını sağlamaktadır. Ayrıca daha birçok faydasının olduğu söylenebilir (Fitkamp, 2015, s. 1).

Spor olgusunun barındırdığı birçok alan vardır. Kendine özel kuralları olan ve kendine özgü malzemelere sahip spor aktivitelerine spor dalları denilir. Spor birçok farklı dalda ve çeşitte yapılabilmekte ve bu dallar farklı sınıflarda incelenebilmektedir. Spor kavramı bireylerin belirli bir kural dâhilinde bireysel ve toplu olarak gerçekleştirmiş oldukları bedensel hareketler olarak söylenebilir. İnsanlara her yönden fayda sağlamaktadır. Spor dallarına bakıldığında belli başlı spor dalları şu şekilde ifade edilebilir. Atletizm, badminton, basketbol, beysbol, bilardo, boks, dark, fitness, futbol, güreş, hentbol, jimnastik, satranç, voleybol, yüzme... Bilinen spor dalları olmakla birlikte daha birçok spor dalının varlığından bahsetmek mümkündür (Çelik, 2023, s. 1).

SPOR ETİĞİ

Spor etiği bazı değerlerin topluma kazandırılması hususunda sporun rolü üzerinde durmaktadır. Bu değerlerden bazıları, “saygı, adil olma, haksızlığı reddetme, objektiflik, güvenilirlik, dürüstlük...” olarak ifade edilebilir. Bu tür değerlerin topluma kazandırılması konusunda sporda sporcuların etik konusunda topluma ayna tutmaları ve örnek olmaları gerekir. Spor bir erdem faaliyetidir. Bu bağlamda spor etiği ahlaki olgunluk kazanmayı ifade eder (Boldunion, 2021, s. 1). Spor, belirli bir izleyici kitlesiyle birlikte rekabetin gerçekleşmesi amacıyla yapılan çeşitli fiziksel ve zihinsel aktiviteler anlamında kullanılabilir. Böylece insanın bütünsel eğitimi için gerekli bir metot ve eylem olarak tanımlanabilir. İnsanın gelişimine doğrudan etki yaptığı gibi barış, sevgi, kardeşlik, hoşgörü, saygı, özveri vb. kavramları da beraberinde getirmektedir. Aynı zamanda spor, sürekli barışın sağlanması ve ülkeler arasındaki ilişkilerin daha iyi sürdürülmesi ile toplumsal sağlığın korunması gibi bazı konularda da önemli bir araç olarak yerini alır. Spor, etik temele dayanmaktadır (Tuncel, 2005, s. 6). Sporun gelişmesi konusunda önemli bir rolü olan spor etiği, sporun taraflarının görev ve sorumluluklarını dürüstlük, adalet, açıklık, saygı ve tarafsızlık gibi evrensel ilkeler doğrultusunda yerine getirmeleri, çalışmalarını bu ilkelere bağlamalarını kapsar. Bu bağlamda spor etiğinin amacının bireylere spor alanında kabul görmüş evrensel etik ilkelerin benimsetilerek bu ilkelerin sportif ortamda davranış boyutunda sergilenmesini sağlamak olduğu söylenebilir. Sporun gerçek anlamıyla varlığını sürdürmesi konusunda etik ilkelere uygunluğu oldukça önemli bir durumdur (Tuncel, 2005, s. 7-10). Spor etiği, sportif eylemlerin kurallarını ahlaki bir perspektifte ele almaktadır. Örneğin boks sporuna bakıldığında kuralları ve giyilmesi zorunlu kıyafetleri aynı zamanda insan sağlığının korunması, zarar görmesini en aza indirmeyi sağlaması yönüyle spor etiğinin alanına girmektedir. Böylece spor bazı etik değerleri benimseyerek hayata geçirmeye çalışır (Durak, 2011, s. 55).

Sporda kazanılacak hiçbir şeyin sporun asıl amacından sapmaması gerektiği ve asıl amacın önüne geçmemesi gerekmektedir (Şenel & Cevahircioğlu, 2021, s. 117). Bu bağlamda sporda bazı etik ilkelere şu şekilde bahsedilebilir. Sporcular araç değil, amaç olmalıdır. Örneğin antrenörler ve yöneticilerin sporculara saygılı davranması ve sporcuların sömürülmemesi gerekmektedir. Bir diğer şekilde ifade edildiğinde sporcuların rakiplerine karşı saygılı olması ve kullanılan malzemelerin tüm tarafların güvenliğini sağlayacak nitelikte olması gerekir. Bir diğer etik ilkedir müsabakaların adil bir şekilde yerine getirilmesi olarak bahsedilebilir. Yönetim ve denetimin tüm taraflara eşit olarak uygulanan tarafsız kurallar etrafında olması gerekir. Aynı zamanda etik ilke kapsamında katılım, liderlik, kaynaklar ve ödüllerin başarıya dayalı olması gerekliliğinden bahsetmek mümkündür. Spor etkinliklerine kimlerin katılacağı konusunda ırk, inanç, cinsiyet veya toplumsal konuma göre değil yetenek ve isteklendirme ye göre karar verilmesi gerekir. Bu etik ilkelere etkinliklere katılan katılımcıların güvenliğinin sağlanması niteliğini de eklemek yanlış olmayacaktır (Mirzeoğlu, 2018, s. 23-26). Tüm bu sporda etik ilkelerin varlığının yanı sıra sporda etik dışı davranışlar olarak da şiddet, şike, doping, spor basınının etik sorunları, saygısızlık, saldırı gibi faktörler söylenebilir (Koçak, 2020, s. 8).

Etik toplumsal yaşamın her alanında kendini hissettiren bir olgudur. İnsanların yaptığı her işin amacına uygun olarak etik değerlere uygun hareket edilerek yapılması gerekmektedir. Bireysel davranışların yanı sıra toplu halde yapılan eylemlerde de etik ilkelerin önemli bir yere sahip olduğunu söylemek gerekir. Bu bağlamda gerek bireysel gerek toplu yapılan spor etkinliklerinin etik ilke ve değerlere uygun olması günümüz spor dünyasında önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. Spor alanında meydana gelen etik dışı davranışların sporu zedelediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Sporda etik dışı davranışların kaynağı olarak kazanma hırsı veya maddi çıkarların ön planda tutulması hususu gösterilebilir. Etik dışı davranışlar sporcuların yanı sıra yöneticilerin, hakemler, antrenörler, gibi spor aktörleri tarafından gerçekleştirildiği de söylenebilir (Durukan & Göktepe, 2022, s. 25-30). Aynı zamanda spor etiği denildiğinde bir farklı terim olarak fair play kavramından da bahsedilebilir. Fair Play kavramı Anglosakson bir kavram olup doğru ve dürüst oyun, davranış anlamlarına gelmektedir. Fair Play etik üstü davranış olarak da bilinmektedir. Etik davranış var olan kuralları saygı ve dürüstlük çerçevesinde yerine getirmeyi ifade ederken Fair Play bunların dışında kişisel menfaatler ve hırsları bir kenara bırakıp üstün insan ruhunu da ortaya koyabilmeyi sağlar. Sporda başarı elde edebilmek için amaç dışına çıkarak aldatıcı ve acımasız politikaların geliştirilmesi söz konusudur. Bu durumun varlığı sporda etiğin önemini ortaya koymaktadır (Hasırcı, 2022, s. 49).

SONUÇ

Bireysel ve toplumsal yaşamı doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen etik ve siyaset olgusu doğrudan etkileşim içerisindedir. Bu bağlantı tarihsel süreç içerisinde sürekli varlığını korumuştur. Genel olarak bakıldığında spor alanında etik olgusu ihmal edilmemeli ve göz ardında bırakılmamalıdır. Sporda etik anlayışı sadece sporcuların davranış biçimleri olarak sınırlandırılmamalıdır. Sporun doğasında olan mücadele ve hırs ruhu sporcular üzerinde hem psikolojik hem de davranış olarak bir takım yansımaları beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda fair play anlayışını spor sahasında hoş olmayan etik ile çelişen bütün bu davranışların tersi olarak ifade etmek mümkündür. Sporda etik ilkelerinin artırılması ve içselleştirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada etik ve spor olgusu ele alınmış ve spor etiğinin önemi değerlendirilmiştir. Bu kapsamda spor etiğinin gerekli ilkeleri ve sporda etik dışı ilkelerin varlığından da bahsedilmiştir. Sporda etik dışı davranışların varlığının söz konusu olduğu da görülmüştür. Bunun kaynağı olarak mücadele ve kazanma hırsının aynı zamanda maddi çıkarların var olduğunu söylemek doğru olacaktır. Sporda oyuncular başta olmak üzere, katılımcılar, antrenörler, yöneticiler, hakemler vb. diğer spor aktörlerinin spor etiğini terk ederek kişisel çıkarlar gütmeleri gibi sporda etik dışı davranışların spor dünyasında içsel bir çürümeye yol açtığını söylemek mümkündür. Etiğin varlığı sağlıklı ve başarılı bir sporun oluşmasında dayanak olmuştur. Spor faaliyetlerinin sürdürülmesinde bireysel ve toplumsal yarar sağlanması istenmiş ve spor camiasındaki aktörlerden kendilerine verilen sorumluluklarda etik ilkelerine dikkat etmeleri ve istikrarlı bir şekilde uymaları beklenmiştir. Fakat gelinen bazı noktalarda spor etiğinin terk edildiği görülmüştür. Bu bağlamda sporda etiğin terk edilmesinin önemli bir sorun olduğu ve daha ciddi sorunlara yol açacağı anlaşılmıştır. Geçmişten günümüze spor alanında etik sorunlarının irdelenerek gelecekteki spor ortamına ve spor etiğini daha belirgin hale getirmek gerekir. Spor alanında etik dışı davranışların sergilenmesi beraberinde birçok olumsuz etmeni getirmiş ve getirmeye devam edecektir. Gelinen bu noktada spor arenasında başta sporcular olmak üzere bu camiada yer alan dolaylı ve dolaysız tüm aktörlerin etik dışı davranışlara bürünmesi ve bu durumun spor disiplini olumsuz etkilediği görülmektedir. Tüm bu etmen ve netice doğrultusunda bireysel, zihinsel ve toplumsal alanda ayrı ayrı öneme sahip olan etik, spor olgusunun arasındaki bağlantının unutulmaması gerekliliği ve bu doğrultuda spor etiğinin önemi hususunda bilinçli olunmasının gerekliliği ve bu bilincin artırılması konusunda gerekli çalışmaların zenginleştirilmesinin varlığı söz konusudur. Bu çalışmayla beraber spor etiğinin toplumsal ve bireysel alanda çok önemli olduğu anlaşılmıştır. Sporda etik ilke ve değerlerinin yer bulmaması sonucunda kaos, şiddet, şike, doping gibi olumsuz davranışların oluşacağı bu durumda spor olgusunun çürümeye yol açacağı unutulmamalıdır. Aynı zamanda bireysel ve toplumsal olarak spor karşısında güvenin sarsılacağına da bilinmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, H. (2021). Kamu Görevlileri ve Etik İlkeler Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi*(2), 234-247.
- Bolcay, D. D. (2018, Haziran). Beden Eğitimi ve Spor Tarihi. *Beden Eğitimi ve Spor Kavramı*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Boldunion. (2021, Mart 10). *Sporda Etik*. 10 21, 2023 tarihinde www.boldunion.com web sitesi: <https://boldunion.org/sporda-etik/> adresinden alındı
- Cevizci, A. (2004). *Etiğe Giriş*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Çelik, U. (2023, 03 5). *Spor Dalları nelerdir ve isimleri nelerdir*. 10 20, 2023 tarihinde [dokuzeylul.com](http://www.dokuzeylul.com) web sitesi: <https://www.dokuzeylul.com/spor-dallari-nelerdir-ve-isimleri-nedir-az-bilinen-olimpik-ekstrem-ve-geleneksel-sporlar> adresinden alındı
- Dalkılıç, M. (2011, 08 22). İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, 1-79. Karaman: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Durak, N. (2011). Gelenek ve Modernite Etkileşimi Bağlamında Spor Etiği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(27), 44-63.
- Durukan, E., & Göktepe, M. (2022). *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları*. İstanbul: Efe Akademik Yayıncılık.
- Ergin, F. (2023). Etik ve Siyaset İlişkisi. *İzdaş* (s. 1-8). Ankara: Aketder.
- Ertaş, M. (2003). Değerlemede Etik İlkeler. *Selçuk Üniversitesi*, 1-5.
- Fişek, K. (1998). *Dünya'da Türkiye'de Spor Yönetimi*. Ankara: Bağırğan Kitapevi.

- Fitkamp. (2015, 02 18). *Spor Nedir*. 10 20, 2023 tarihinde www.fitkamp.net web sitesi: <https://www.fitkamp.net/detay/spor-nedir> adresinden alındı
- Hasırcı, S. (2022, 11 24). Türkiye'de Sporla İlgili Etik Davranışlar ve Fair Play Örnekleri. *Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 47-50.
- Koçak, F. (2020, 03 15). *Sporda Etik Dışı Davranışlar*. 10 21, 2023 tarihinde acikders.ankara.edu.com web sitesi: https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/148058/mod_resource/content/0/Sporda%20Etik%20D%C4%B1%C5%9F%C4%B1%20Davran%C4%B1%C5%9Flar.pdf adresinden alındı
- Kuru, E., & Var, L. (2009, Ağustos). Futbol Seyircilerinin Spor Alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Hakkında Betimsel Bir Çalışma: Kırşehir İli Örneği. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 141-153.
- Kütük, Ş. (2006). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Meslek Etiği*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Mirzeoğlu, N. (2018, 08 10). *Voleybolda Etik Kodlar*. 10 21, 2023 tarihinde www.tvf.org.com.tr web sitesi: https://www.tvf.org.tr/wp-content/uploads/2018/08/proje_planlama_ve_yazim_kurallari-1.pdf adresinden alındı
- Obuz, Ü. (2009, 12 10). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri. *Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Orkunoğlu, O. (1985). *Voleybol Antrenörü'nün Kitabı*. Ankara: Voleybol Federasyonu Yayını.
- Sayan, İ. Ö. (2020, 09 14). Etik ve Kamu Etiği : Eleştirel Bir Bakış. *Sosyal ve Beşeri Bilimleri Dergisi*, 12, 147-174.
- Şenel, E., & Cevahircioğlu, B. (2021). Spor Yönetiminde Etik. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 115-128.
- Tepe, H. (1998). Yüzyılımızın Dönemecinde Etikten Beklenenler ve Etiğin Durumu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 59-69.
- Thegymaplus. (2016, Mayıs). *spor nedir ve insana faydaları nedir*. 10 19, 2023 tarihinde www.thegymaplus.com web sitesi: <https://www.thegymaplus.com/tr/spor-nedir-ve-insana-faydaları-nelerdir> adresinden alındı
- Tuncel, S. D. (2005). Spor Etiği. *Ankara Üniversitesi*, 1-29.
- Usta, A. (2011, 12 01). Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetiminde Etik ve Ahlak. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 39-50.
- Yürütücü, A., & Gürbüz, H. (2001). Hekimlerin Ahlaki Değerleri İle Meslek Etiğinin İstatiksel Olarak İncelenmesi. *Dergipark*, 157-172.